

בבא מציעא עז-א

עניין: יד פועל על העליונה – עבדי הם ולא עבדים לעבדים

תפארת שלמה רמזי הגדה של פסח

א"י השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין. דהנה כאשר בעוה"ר היצה"ר מושל על האדם הנה נעשה עבד לו וסר למשמעתו בכל אשר יפתנו חלילה וזהו נקרא בחי' עבדים לעבדים. והתורה אמרה (בבא מציעא י, א) כי עבדי הם ולא עבדים לעבדים אבל העוסק בתורה לשמה הוא הנקרא בן חורין כמאמרם ז"ל (אבות ו, ב) אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה. וזה שאנו מבקשים לשנה הבאה נהי' בני חורין כמו בעת מתן תורה במעלה העליונה. כמ"ש רז"ל (אבות ו, ב) חרות על הלוחות. אל תקרי חרות אלא חירות על הלוחות:

באר מים חיים פרשת יתרו

כאמור. אבל ואתכם לקח ה' וגומר להיות לו לעם נחלה שלא יהיה לשום שר חלק בכם. וע"כ חלילה לכם לשום מין שיתוף וכדומה כי אתם מיוחדים רק לי לשמי לבד. וע"כ נאסרו ישראל מהיות עבדים. כי כשנעשה ישראל עבד לחבירו הרי מכניע עצמו תחת ממשלת דבר אחר חוץ מן ה' ודבר זה אסור בישראל ומפורש אומר הכתוב כן שם בטעם הדבר כי לי בני ישראל עבדים וגו' ואמרו חז"ל (ב"מ י') ולא עבדים לעבדים כי בישראל המכניע עצמו תחת עבד של הקב"ה הוא אצלו בחי' ע"ז כמו בחי' מגדולת העבד ניכר גדולת האדון. כי חלילה לו לעבוד רק להאדון בעצמו כי הוא מיוחד רק לו לבד [ובפנימיות יותר ידוע שכל אשר נעשה למטה כן נעשה למעלה ואיש ישראל המכניע עצמו לחבירו בעבד הרי נכנע למעלה שורש נשמתו לעבוד לשורש נשמת חבירו והוא בחי' ע"ז ח"ו. והבן. וע"כ אמרו חז"ל (בילקוט רמז תרס"ט) באומרנו אני ה' אלהיכם כל המשעבד בהם מלמטה כאלו משעבדן למעלה. פי' כאלו משעבדן מלמעלה לדבר אחר ובאמת אני ה' אלהיכם אני ולא אחר כנאמר ועוד יש בזה יותר פנימיות ולא אאריך והמבין יבין]. וע"כ אמר הכתוב בכל

משך חכמה פרשת אמור

בזרועו, וציצית בבגדו, ומזוזה בפתחו, מוחזק שלא יחטא, שנאמר (קהלת ד, יב: "והחוט המשולש לא במהרה ינתק", ונאמר (תהלים לד, ח): "חונה מלאך ה' סביב (ליראיו ויחלצם"², ע"כ), מצוות המסבכים את האדם וכו'. אולם כל החומר בכל מקום³ נתקדש בבואו לראות בעזרה, וזה "יראה האדון" – שאין לו אלא אדון אחד⁴ כי מי יוכל להשתעבד במי שקנוי להאדון יתברך? ! אמנם זה רק בלא חומריותו. אכן מצוה שיכנס האדם בכל חומריו, היינו באכילה ושתיה ושינה וכו' – היא הסוכה⁵. לכן נתקדש כל החומר הישראלי, שלא יוכל להשתעבד ולהמכר לבן אדם, רק יהיו עבדי ה' כמו שהוציאם ממצרים להיות לו לעבדים, והוא יהיה להם לאלקים, ודו"ק. ולכן זכו לענני כבוד שהיו מוקפים כל חומריותם בענן ה' יומם ואש לילה⁶.

בג, מג למען ידעו וכו' כי בסוכות הושבתו וכו' מארץ מצרים אני ה' אלהיכם. בכל פרשת המועדות לא נזכר יציאת מצרים לבד כאן. נראה, דהשי"ת הוציאן מבית עבדים להיות להם לאלקים, ואינם עבדים לזולתו. לכן (להלן כה, נה) "עבדי הם" – ולא עבדים לעבדים (בבא מציעא י, א). וראשית בצאתם ממצרים אמר להם כי יצא בשש, כי אין קנין בישראל – רק לה' לבדו. ולכן בסוף פרשת שילוח עבדים (שם): "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' וכו'. ולכן גם מגלות יוציא לבלי היות עבדי אחשוורוש¹, כמו שהבטיח (להלן כו, מה): "וזכרתי להם (ברית ראשונים) אשר (הוצאתי אותם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני ה'"). וזה בא מסיבת קדושת המצוות אשר מקדישים את ישראל (מנחות מג, ב): וכל שיש לו תפילין בראשו ותפילין